

STÄLLNINGSTAGANDE ANGÅENDE KULTURHISTORISK KLASSIFICERING

Fastighet: ADELSMANNEN 21, RIKSFISKALEN 11,
STADSFISKALEN 10, MYNTMÄSTAREN 13,
ÄMBETSMANNEN 17

Adress: Riksrådsvägen 35 till Riksrådsvägen 201

Stadsdel: Skarpnäcks Gård

Klassificering: Blå

Stockholms stadsmuseums kulturhistoriska klassificeringar är ett kunskapsunderlag som tas fram i syfte att få en överblick över kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i staden.

Ovanstående fastighet och byggnad har markerats som blå på Stadsmuseets kulturhistoriska klassificeringskarta, det vill säga fastighet med bebyggelse av synnerligen högt kulturhistoriskt värde.

Datum för stadsantikvariens ställningstagande: 2019-03-06

Motivering: Radhusen som boendeform fick sitt genombrott i Stockholm på 1950-talet genom generalplanen från 1952. Radhusen på Riksrådsvägen är ett exempel på planeringen av radhusområden i ytterstaden och är en praktisk tillämpning av den statliga radhusutredningen. Stadsplanen anpassades efter terrängen och mellan husen finns tydliga gårdsrum med varierande vegetation. De privata hustomterna har ingen tydlig gräns till de allmänna gårdarna. Detta var faktorer som förespråkades inom stadsplaneringen under 1950-talet. Byggnadstypen och stadsplanen, som båda har tydlig förankring i 1950-talet, ger området ett stort byggnadshistoriskt värde.

Radhusområdet Riksrådsvägen är ett fint exempel på modernistisk arkitektur från 1950-talet. Området ritades av de schweiziska arkitekterna Léonie och Charles-Edouard Geisendorf. Bara ett fåtal av deras projekt realiserades i Sverige vilket ger området ett stort arkitektur- och personhistoriskt värde.

Radhusen har en enhetlig utformning med en variation av material som betong, tegel, spritputs och cementfiberplattor. Den omgivande naturen har en stor betydelse för den arkitektoniska helheten och återspeglas i byggnadernas färgsättning och i valet av material. Radhusen har anpassats efter den omgivande naturen och den kuperade terrängen. Naturen är karaktärsskapande och av stort värde för området. Genom sin mycket medvetna utformning har radhusområdet Riksrådsvägen ett högt arkitektoniskt och konstnärligt värde.

Planeringen av radhusområdet var ett resultat av den bostadsdebatt som rådde under 1940- och 1950-talen, som lyfte fram barnfamiljens bostadsproblem. Hyresradhuset sågs som lösningen för familjer som inte hade råd med ett egnaheimsboende. Radhusen på Riksrådsvägen var ett experiment med denna förvaltningsform och därför är området intressant ur ett samhällshistoriskt perspektiv.

Radhusen på Riksrådsvägen är utförda med mycket hög kvalitet i materialval, såväl exteriört som interiört. Genom att den ursprungliga karaktären i byggnadernas exteriör, gårdarnas utformning samt lägenheternas planlösningar till stor del är bevarad har området ett högt autenticitetsvärde. Byggnadernas och områdets kvalitet och autenticitet stärker de ovan givna kulturvärdena.

Historik: Planeringen av bostadsområdet Riksrådsvägen utgick från den statliga radhusutredningen som presenterades av statens nämnd för byggnadsforskning 1953. Området var ett försök att praktiskt tillämpa utredningens slutsatser vad gällde stadsplan, hustyper och förvaltningsform. Utredningen genomfördes under ledning av professor Nils Ahrbom och en av medarbetarna var arkitekten Charles-Edouard Geisendorf, som svarade för stora delar av utredningens innehåll.

Byggherre för radhusområdet Riksrådsvägen var det kommunala bostadsbolaget Hyreshus i Stockholm AB som gav uppdraget att utforma området till arkitekterna Léonie och Charles-Edouard Geisendorf. Med sina erfarenheter från utredningen var Charles-Edouard Geisendorf en mycket lämplig arkitekt för detta experiment med radhus. Léonie och Charles-Edouard arbetade med Riksrådsvägen mellan 1953-1956 vid det egna arkitektkontoret. För markplaneringen och gårdarnas utformning svarade trädgårdsarkitekten Nils Orénto. Genom att förena den fristående villans fördelar med hyreshusets ekonomiska fördelar, gavs möjlighet för barnfamiljer att finansiera ett eget markboende. Radhuset blev därmed ett alternativ till hyresbostad i flerfamiljshus. Lägenhetsplanerna, rummens funktion och samband utformades också efter utredningens rekommendationer. Planerna anpassades efter barnfamiljernas behov och husmoderns arbete. Bottenvåningen blev "arbetsavdelning" där det fanns plats för både barnens lek, matplats och kök. Utredningen betonade också vikten av förbindelse mellan gata och trädgård och av insynsskyddade uteplatser. Inflytandet från utredningen syns tydligt i området.

Vid planeringen av området tog man väl tillvara områdets naturliga förutsättningar och en tidigare fastställd stadsplan omarbetades av arkitekterna för att bättre utnyttja den befintliga terrängen. Resultatet blev en stadsplan där de långa sammanhängande radhuslängorna anpassades efter den kuperade terrängen. Den nya stadsplanen utnyttjade marken effektivt och gav plats för 20 procent fler radhus än den ursprungliga planen, samtidigt som området blev luftigare. Radhuslängornas gruppering skapade fyra gårdar med olika storlek och karaktär, där naturen och växtligheten lämnades orörd.

Trädgårdsarkitekten Nils Oréntos ritningar visar att de befintliga tallarna i området behölls i stor utsträckning och kompletterades med nyplantering av lövträd som björk och lönn samt buskar och perenner. Två av gårdarna, i kvarteret Adelsmannen och i kvarteret Riksfiskalen, ägnades mer detaljerad planering. De befintliga tallarna sparades och kompletterades med björk, lönn, hägg, prydnadsbuskar, stånd av buskrosor, park- och vildrosor och fjälltallar. På gården i kvarteret Adelsmannen planerades dessutom en byggnad för kiosk och servering men som aldrig uppfördes.

Varje lägenhet hade egen tomtmark som övergick i allmänningen utan någon tydlig gräns. På varje tomt planerades planteringar av prydnads- eller rosenbuskar för att avgränsa tomten mot den intilliggande och få en insynsskyddad altan. Ritningar visar även att det på varje tomt skulle finnas ett eget land för plantering samt buskar och perenner.

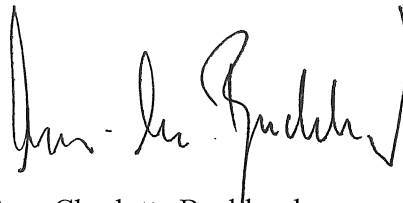
Beskrivning: Radhusområdet Riksrådsvägen omfattar 18 radhuslängor med 114 lägenheter på vardera ca 100 kvm. I området finns även en butikslokal med lägenheter, två ateljéer och tre förrådsbyggnader. Radhusen är fördelade på fyra olika hustyper: A, B, E och G. E och G är två varianter av samma hustyp. Hustyp A är uppförd i en huslänga med sju lägenheter, hustyp B är uppförd i elva huslängor med 72 lägenheter, hustyp E är uppförd i tre huslängor med 19 lägenheter och hustyp G är uppförd i tre huslängor med 16 lägenheter. Inom radhuslängorna är vissa lägenhetsplaner spegelvända. Radhuslängorna är anpassade efter den kuperade terrängen och därför förekommer det att radhusen inom längorna är förskjutna både i höjd- och sidled.

Radhusen är uppförda i två våningar utan källare. Några få radhuslängor har dock, där terrängen tillåtit det, källare. Hustyp A är uppförd i souterräng i tre halvplan. Radhusen står på en grund av obehandlad betong. Väggarna består av lättbetong medan de lägenhetsavskiljande väggarna är uppförda i tegel. Bjälklaget består av fabriksstillverkad och monteringsfärdig betong med produktnamnet Erge-bjälklag. Fasaderna är putsade och utfackade partier är klädda med cementfiberplattor (Sidiplattor). I den indragna entrén och altanen är väggarna av tegel. På samtliga hustyper är en cementfiberplatta (eternit) placerad under ett fönster på övervåningen. Två av hustyperna, E och G, har balkong och fransk balkong med front av cementfiberplattor (eternit). Taken är flacka och belagda med korrugerad plåt på det övre takfallet och med takpapp på det lägre. Fönstren är i huvudsak av fyra modeller av tidstypisk utformning: tvålufts-fönster med förskjuten mittpost, kvadratiska och rektangulära enlufts-fönster och tvålufts-fönster med sido- och överljusfönster. Fönstersnickerier är antingen helt vitmålade eller med vitmålade fönsterbåge och grönmålade fönsterkarm. Lägenhetsportarna är klädda med liggande träpanel som i hustyp A och B är lackad och i hustyp E och G grönmålade.

Bakgrund och underlag: Klassificeringen gjordes som en del i ett långsiktigt arbete med att klassificera ännu ej klassificerad bebyggelse. Som underlag har använts *Inventering av radhusområdet Riksrådsvägen dnr. 2001/492-402*.

Värderingsgrupp: stadsantikvarie Ann-Charlotte Backlund, enhetschef för kulturmiljö Ylva Blank samt antikvarierna, Ida Holsner, Per Olgarsson, Magnus Rönn, Lisa Sarban, Signe Wirdby, Mattias Ek, Lena Lundberg, Sofia Sternegård

Stockholm den 26 juni 2019

Ann-Charlotte Backlund
Stadsantikvarie

*Kopia för kännedom till:
Fastighetsägaren/Tomträttsinnehavare*

